

УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ ВО ШТИП
ФАКУЛТЕТ ЗА МЕДИЦИНСКИ НАУКИ

ФАРМАКОЛОГИЈА ЗА
СТОМАТОЛОЗИ
општ дел

Доц. д-р Трајан Балканов
Проф. д-р Срѓан Пешиќ

УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ ВО ШТИП
ФАКУЛТЕТ ЗА МЕДИЦИНСКИ НАУКИ

Доц. д-р Трајан Балканов, д-р на медицински науки
Проф. д-р Срѓан Пешиќ, д-р на медицински науки

ФАРМАКОЛОГИЈА ЗА СТОМАТОЛОЗИ
општ дел

- РЕЦЕНЗИРАНА СКРИПТА -

Автори

Доц. д-р Трајан Балканов, д-р на медицински науки
Проф. д-р Срѓан Пешиќ, д-р на медицински науки

ФАРМАКОЛОГИЈА ЗА СТОМАТОЛОЗИ
општ дел

Рецензенти:

Проф. д-р Петар Милошевски, д-р на медицински науки
Проф. д-р Гордана Пешиќ, д-р на медицински науки

Лектор:

Даниела Такева

Техничко уредување:

Доц. д-р Трајан Балканов

Издавач:

Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип

Електронско издание

CIP - Каталогизација во публикација
Национална и универзитетска библиотека "Св. Климент Охридски", Скопје

615(075.8)

БАЛКАНОВ, Трајан и ПЕШИЌ, Срѓан
Фармакологија за стоматолози [Електронски извор] : општ дел :
рецензирана скрипта / Трајан Балканов, Срѓан Пешиќ. - Текст, илустр. - Штип :
Универзитет "Гоце Делчев", Факултет за медицински науки, 2013

Начин на пристап (URL): <http://www.ugd.edu.mk>. - Библиографија: стр. 52

ISBN 978-608-4708-26-1

1. Балканов, Трајан 2. Пешиќ, Срѓан [автори]

а) Фармакологија - Високошколски учебници

COBISS.MK-ID 93987594

УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ – ШТИП
ФАКУЛТЕТ ЗА МЕДИЦИНСКИ НАУКИ

Доц. д-р Трајан Балканов, д-р на медицински науки
Проф. д-р Срѓан Пешиќ, д-р на медицински науки

ФАРМАКОЛОГИЈА ЗА СТОМАТОЛОЗИ

општ дел

Штип, 2013

ПРЕДГОВОР

Ова учебно помагало, скрипта, првенствено им е наменета на студентите од стоматологија кои го слушаат овој предмет на Факултетот за медицински науки, односно ја изучуваат фармакологијата само еден семестар. Токму затоа, при пишувањето на оваа скрипта основната идеја беше да се запознаат студентите со најосновните фармакокинетски процеси: апсорпција, дистрибуција, метаболизам и елиминација на лековите, односно промените на физичките и хемиските особини на лековите од моментот на апликација до моментот на нивната елиминација од организмот. Секако, големо внимание е посветено и на фармакодинамичките процеси во човековиот организам, односно дејството или ефектот на лекот врз организмот, механизмот на дејство на лековите, факторите од кои зависи сигурноста и ефикасноста на лекот, дозирањето и факторите кои влијаат врз дозирањето на лековите, интеракциите и несаканите дејства на лековите.

Во оваа скрипта се обидовме целата обемна и комплексна материја да им ја приближиме на студентите на еден едноставен и разбирлив начин.

На крајот мора да се нагласи дека на нашите простори нема комплетен учебник по Фармакологија кој би бил наменет само за стоматолози, а од друга страна треба да се потенцира и тоа дека Фармакологијата за стоматолози не е Фармакологија за лекари само во намален обем, туку меѓу нив има суштински разлики. Наставата по Фармакологија за стоматолозите е поразлична од онаа за медицинарите. Оваа скрипта целосно одговара на наставниот план и на Програмата по Фармакологија за студентите од стоматологија. Сепак, скриптата може да ја користат и студентите од другите студиските програми на Високата здравствена школа (медицински сестри и лаборанти), но и веќе дипломираните студенти, како прирачник за брзо повторување и потсетување на претходно наученото.

Од авторите,

СОДРЖИНА

ОПШТА ФАРМАКОЛОГИЈА.....	1
Поим за лек и отров.....	2
Потекло на лекови.....	3
Имињата на лековите.....	5
Видови на терапија.....	5
Начин на примена на лековите.....	6
Специфичности на примената на лековите во стоматологијата.....	6
СУДБИНАТА НА ЛЕКОТ ВО ОРГАНИЗМОТ.....	7
Ресорпција на лековите.....	8
Транспорт на молекулите на лекот низ клеточните мембрани.....	8
Ресорпција на лековите од дигестивниот тракт.....	9
Ресорпција на лековите по вдишувањето.....	11
Ресорпција на лековите по парентералната примена.....	12
Ресорпција на лекови по нивната примена на кожа.....	13
Дистрибуција (распределба) на лековите во организмот.....	13
Биотрансформација (метаболизам) на лековите во организмот.....	15
Излучување на лековите од организмот.....	18
Фармакокинетските процеси во меките орални ткива.....	20
Адсорпција на лековите на струк турите во усната празнина.....	20
Ресорпција на лековите преку оралната слузокожа.....	21
Фармакокинетските процеси во цврстите орални ткива.....	22
МОЖНИ МЕХАНИЗМИ НА ДЕЈСТВУВАЊЕ НА ЛЕКОВИТЕ.....	24
Дејствувањето на лековите преку рецептори.....	26
Дејствувањето на лековите преку јонските канали.....	28
Дејствувањето на лековите преку соодветни ензими.....	29
Дејствувањето на лековите преку транспортните протеини.....	29
ФАКТОРИ КОИ ВЛИЈААТ ВРЗ ОДРЕДУВАЊЕТО НА ДОЗАТА И НАЧИНОТ НА ДОЗИРАЊЕ НА ЛЕКОВИТЕ.....	30
ФАКТОРИ КОИ МОЖЕ ДА ГО МЕНУВААТ ДЕЈСТВОТО НА ЛЕКОВИТЕ.....	32
Физиолошки фактори.....	32
Влијанието на патолошките состојби и на болестите врз дејството на лековите.....	36
Промени на дејството на лековите при повторено давање.....	36

ЗАВИСНОСТ ОД ЛЕКОВИ	38
Промени на дејството кои се случуваат при истовремена примена на повеќе лекови.....	39
Синергизам.....	39
Антагонизам.....	40
 НЕСАКАНИ ДЕЈСТВА НА ЛЕКОВИТЕ	41
Несакани дејства од лековите кои се манифестираат во усната празнина.....	42
Несакани дејства кои се јавуваат по локална, орална, примена на лековите.....	43
Несакани дејства кои се јавуваат по системска примена на лековите.....	44
 АЛЕРГИСКИ РЕАКЦИИ НА ЛЕКОВИТЕ	46
Локални алергиски реакции.....	47
 ИНТЕРАКЦИЈА НА ЛЕКОВИ	48
 ВОВЕДУВАЊЕ НА НОВИ ЛЕКОВИ ВО ПРАКСАТА	50
 ЛИТЕРАТУРА	52